توانا بود هر که دانا بود

وزارت فرهنگ

قانون [illegible]

و

آئین نامه ها و اساسنامه

آموزش و پرورش عمومی اجباری مجانی

چاپخانهٔ شرکت تضامنی علمی

توانا بود هر که دانا بود

قانون

و

آئین نامه‌های

آموزش و پرورش عمومی اجباری مجانی

چاپخانه شرکت تضامنی علمی

قانون آموزش و پرورش عمومی اجباری مجانی

مصوب ششم مرداد ۱۳۲۲

ماده ۱ ــ دولت مکلف است از سال ۱۳۲۲ تامدت ده سال تعلیمات (آموزش وپرورش) ابتدائی را درتمام کشور بتدریج عمومی واجباری سازد.

ماده ۲ ــ دورهٔ تعلیمات ابتدائی اجباری ۶ سال است برنامهٔ تحصیلات و کتابهای دبستانی با رعایت مقتضیات نقاط مختلفهٔ کشور ممکن‌است متنوع باشد.تألیف وطبع کتابهارا وزارت فرهنگ بارعایت اصول آموزش‌وپرورش خاصه تربیت اخلاقی وتقویت حس‌دینی کودکان عهده دار خواهد بود.

تبصره ـ وزارت فرهنگ میتواند تا زمانیکه وسایل کافی در اختیار ندارد ومقتضی میداند تحصیلات را در کلاسهای ۵ـ۶ اختیاری قرار دهد مشروط براینکه این مدت ازتصویب این قانون از پنجسال تجاوز نکند.

وزارت فرهنگ مکلف‌است دربرنامهٔ این دو کلاس تجدیدنظر بعمل آورده آموختن مقدمات حرف وصنایع و کشاورزی را بارعایت مقتضیات هرمحل درآن بگنجاند.

ماده ۳ ــ آموزش‌وپرورش دردبستانهای دولتی درتمام کشور مجانی‌است و بهیچوجه نباید ازدانش‌آموزان وجهی مطالبه‌شود.بدانش

آموزان بی‌بضاعت کتاب درسی مجانی داده خواهد شد .

ماده ۴ ـ در نقاطیکه وسایل تعلیمات اجباری فراهم گردیده وزارت فرهنگ اجباری بودن آنرا درفروردین ماه پس‌ازصحهٔملوکانه اعلام مینماید .

ماده ۵ ـ درنقاطیکه طبق مادهٔچهارم اجباری‌بودن تعلیمات اعلام شده است اهالی مکلفند اطفال خود را که سنشان ۶ سال تمام باشد درشهریور ماه دردبستانها نام نویسی کنند . هر گاه طفلی‌بواسطهٔ بیماری نتواند در موعدمقررمشغول‌تحصیل شودولی او موظفاست اورابلافاصله‌پس‌از رفع نقاهت بدبستان معرفی نماید ـ اطفال تا ده ساله نیز در کلاس اول دبستان پذیرفته خواهند شد .

تبصره ـ اداره کل آمار موظف است همه ساله آمار کودکان ۶ ساله نقاط مختلفهٔ کشور را بوزارت فرهنگ تسلیم نماید .

ماده ۶ ـ هر گاه ولی‌طفل درموعد مقرر بدون‌داشتن عذرموجه طفل خودرا برای تحصیل‌منظم بدبستان نسپاردعلاوه براینکه‌مجبور ـ است غفلت خودرا جبران کند بپرداخت ده‌ریال‌جریمه‌محکوم میگردد وجوه حاصل ازاین جرایم‌بمصرف تهیه کتاب‌ولوازم تحصیل‌برای‌دانش آموزان بی‌بضاعت خواهد رسید .

ماده ۷ـ در هرنقطه که دبستان دایر میشود وزارت بهداری و شهرداری محل باید با نظر وزارت فرهنگ وسایل معاینهٔطبی دانش‌ـ آموزان‌را بقسمی فراهم‌سازند که هریك ازآنان درعرض سال‌تحصیلی لااقل دوبار مورد معاینه‌پزشك واقع‌شوند ونیز مکلفند وسایل‌مداوای مجانی دانش‌آموزان بی‌بضاعت خاصه مبتلایان بتراخم‌را فراهم‌سازند .

ماده ۸ - دولت مکلف است همه ساله اعتبارات لازم را در بودجه کل کشور برای ساختمان و تأسیس و نگاهداری دبستانها و تربیت آموزگار وبطور کلی تأمین اجرای این قانون درمدت مقرر پیش بینی بنماید .

تبصره ۱ - شهرداریها مکلفند درحدود قوانین مربوطه در تهیه وسایل ساختمان مدارس وتوسعه معارف طبق آئین نامه های مخصوص باوزارت فرهنگ تشریك مساعی نمایند .

تبصره ۲ - ساختمان همهٔ دبستانها مطابق نقشه هائی خواهد بود که مهندسین مخصوص وزارت فرهنگ باید متناسب با آب و هوا و موقعیت نقاط مختلف کشور بارعایت اصول بهداشتی تهیه نمایند. در قراءو قصبات ساختمان دبستانها بامساعدت مالکین طبق آئین نامهٔ مخصوص بعمل خواهد آمد .

ماده ۹ - برای تربیت وتهیه آموزگاران بعدهٔ کافی ازاول سال تحصیلی ۱۳۲۲ وزارت فرهنگ مکلف است اقدامات زیر را بعمل آورد :

الف - درسال اول دانشسراهای مقدماتی لااقل یك ثلث بیشتر ازسالهای پیش دانش آموز واجدشرایط بپذیرد ودرصورت لزوم کلاسها را متعدد کند .

ب - درشهرهائیکه فعلا دانشسرا نیست درصورت لزوم بتأسیس آن مبادرت نمایند .

ج - در دانشسراها یا دبیرستانها یا دبستانها کلاسی بنام کلاس کمك آموزگاری تاسیس کنند که شرط ورود بآن داشتن گواهی نامهٔ تحصیلات شش سالهٔ ابتدائی ودوره اش یك یادوسال باشد. آموزگارانی

که لااقل ۵ سال تدریس متوالی یا ده سال تدریس متناوب داشته باشند میتوانند بدون شرط مذکور دراین کلاسها پذیرفته شوند یك یادوسالی که برای دوره کلاسها معین گردیده جزء سابقهٔ خدمت آنان محسوب خواهدشد.

ماده ۱۰- تحصیل در کلاسهای کمك آموزگاری مجانی خواهد بود بعلاوه کمك هزینهٔ تحصیل که میزان آن‌را وزارت فرهنگ معین خواهد کرد بدانش آموزان پرداخته می‌شود. دانش آموزان هنگام ورود تعهد کتبی خواهندسپرد که پس ازفراغ ازتحصیل دوبرابر مدت تحصیل‌را موظفاً آموزگاری کنندوالا سه برابر کمك هزینه دریافتی رابصندوق دولت بپردازند.

ماده ۱۱ - دولت مکلف است کسانی را که از کلاس کمك آموزگاری گواهی‌نامهٔ فراغ تحصیل گرفته‌اند و کمك آموزگار خوانده خواهند شد بارعایت شرایط مقرره درفقررات ۱ــ ۳ــ ۴ مادهٔ دوم قانون استخدام کشوری دردبستانها بخدمت بگمارد .

ماده ۱۲ ــ هریك از مشاغل کمك آموزگار و آموزگار ودبیر ودانشیار واستاد وپزشك بیمارستانی ضمیمهٔ دانشکدهٔ پزشکی بده‌پایه تقسیم می شود. حداقل مدت توقف درپایه‌های ۱ تا ۳ یکسال و درپایه های ۴ تا ۶ دوسال و ازپایهٔ هفت ببالا سه سال خواهد بود . حقوق پایهٔ یك کمك آموزگاری برابر مقرری دریافتی‌پایهٔ یك اداری و حقوق پایه یك آموزگاری یک برابر و نیم حقوق پایه یک آموزگار وحقوق پایهٔ یک دبیری دو برابر حقوق پایهٔ یک آموزگار و حقوق پایهٔ یك دانشیاری سه برابر حقوق پایه یک آموزگار خواهد بود .

درموقع ارتقاء پایه‌ای بپایهٔ بالاتر در مورد کمك آموزگاران و آموزگاران تا پایه پنج $\frac{1}{5}$ حقوق مادون و از پایه شش ببالا $\frac{1}{8}$ حقوق پایه مادون ودر پایه های دبیری $\frac{1}{8}$ حقوق پایه مادون و در پایه های دانشیاری معادل یك دهم حقوق پایه های مادون علاوه خواهدشد . حقوق هر پایهٔ استادی باندازهٔ یك دهم ازحقوق همان پایه دانشیاری بیشتر خواهد بود .

تبصره ۱- کمك آموزگاران وآموزگاران ودبیرانی که متأهل هستند ثلث حقوق پایهٔ یك خود را بعنوان فوق‌العادهٔ تأهل دریافت خواهند داشت .

تبصره ۲- وزارت فرهنگ میتواند ازمیان دبیران و باتصویب شورای دانشگاه از میان استادان ودانشیاران ودبیران دانشگاه کسانی را برای ریاست و نظامت کلاسهای کمك آموزگاری ودانشسراها ودبیرستان ها وهمچنین برای بازرسی وخدمات فنی ومعاونت دانشکده‌ها برطبق آئین نامهٔ مخصوص انتخاب نماید این اشخاص در مدت اشتغال بیکی از این کارها تاپایه ۵ نصف حقوق وازپایه ٦ ببالا ثلث حقوق پایهٔ خود را اضافه دریافت خواهند نمود وموظفند تمام اوقات رسمی را بخدمات مرجوعه صرف نمایند وبهیچوجه حق اشتغال دربنگاههای دولتی وغیر دولتی نخواهند داشت .

تبصره ۳- مواد ۱۰ و ۱۱ قانون تربیت معلم مصوب اسفند ۱۳۱۲ ومواد ۱۲ و ۱۳ تأسیس دانشگاه مصوب خرداد ۱۳۱۳ و مادهٔ واحده مصوب آبانماه ۱۳۱۷ ومواد ٤ و ٥ و ۱۱ قانون اصلاح قانون تاسیس دانشگاه مصوب آبان ۱۳۱۹ وتبصره ۱ ماده اول قانون ششم آبان ۱۳۲۰ نسبت بآنچه بااین ماده مغایرت دارد ملغی میباشد

ماده ۱۳ - هرگاه درنقاطیکه تعلیمات عمومی و اجباری اعلام گردیده آموزگار و کمک آموزگار تربیت یافته بقدر کافی موجود نباشد وزارت فرهنگ میتواند کسانی‌راکه لااقل دارای گواهینامهٔ شش‌ساله ابتدائی یاتحصیلاتی معادل آن‌هستند بآموزگاری چهار کلاس اول ابتدائی و کسانیرا که‌تحصیلات سه‌سالهٔ اول متوسطه یامعادل آنرا دارا می باشد بآموزگاری کلاسهای ۵ و ٦ ابتدائی با رعایت جهات اخلاقی واستعداد آنان برای تدریس انتخاب و بطور قرارداد استخدام نموده و بخدمت بگمارد.

تبصره- هیچگاه وزارت فرهنگ نمی تواند باداشتن آموزگار و کمک آموزگار تربیت شده باستخدام آموزگار قرار دادی بپردازد وبطور کلی استخدام معلم قرار دادی جدید درصورتی مجاز است که معلم‌رسمی مشمول این‌قانون وقانون تربیت‌معلم مصوب اسفندماه ۱۳۱۲ وقانون دانشگاه مصوب بیستم خرداد ۱۳۱۳ بقدر کافی موجود نباشد.

ماده ۱۴ - بکمک‌آموزگاران و آموزگاران‌ودبیرانیکه‌خارج ازمحل اقامت خود خدمت مینمایند باید ازطرف دولت منزل‌داده شود ودرغیر اینصورت کرایهٔ‌خانه متناسب‌هر محل بتشخیص‌وزارت فرهنگ و برطبق آئین نامهٔ مخصوص علاوه برحقوق و فوق‌العاده های دیگر بآنان پرداخته خواهدشد.

ماده ۱۵ - وزارت فرهنگ میتواند آموزگاران و مدیران قراردادی‌را که‌دارای گواهینامه دورهٔ اول متوسطه و لااقل ۵ سال سابقه خدمت آموزگاری در مدارس دولتی‌باشند بعنوان‌آموزگار ودر صورتیکه این گواهینامه‌را نداشته ولی ده‌سال سابقهٔ تدریس درمدارس دولتی داشته‌باشند بعنوان کمک آموزگار استخدام نماید وهمچنین

میتواند دبیران قرار دادی‌را که لااقل ده‌سال سابقهٔ خدمت تدریس در دبیرستان و یا اینکه دارای دیپلم متوسطه‌و پنجسال سابقهٔ تدریس در دبیرستان باشند بارتبه دبیری بخدمت رسمی بپذیرد. مأخذ تعین درجه این کمک آموزگاران و آموزگاران ودبیران آخرین حقوقی خواهد بود که قبل‌از دیماه ۱۳۲۱ ازوزارت فرهنگ دریافت داشته‌اند.

ماده ۱۶ - وزارت فرهنگ آئین نامه‌هائی را که برای‌اجرای این‌قانون‌لازم‌خواهدبودتهیه‌وپس‌ازتصویب کمیسیون فرهنگ مجلس شورای ملی‌بموقع اجرا خواهد گذاشت.

این قانون که مشتمل بر ۱۶ ماده‌است درجلسه ۶ مرداد ماه ۱۳۲۲ بتصویب مجلس شورای ملی رسیده‌است.

آئین نامه‌شماره ۱

آئین نامه اجرای قانون آموزش و پرورش اجباری مجانی

مصوب کمیسیون فرهنگ مجلس شورای ملی مورخ ۲۶ مرداد ۱۳۲۲

ماده ۱- وزارت فرهنگ ازلحاظ اجرای آموزش وپرورش اجباری کشور را بحوزه‌هائی چند تقسیم میکند . هریك ازاین حوزه‌ها شامل یك شهرستان درجه اول یا دوم یا سوم و یك یا چند قصبه و عده ای دهستان میباشد .

ماده ۲ - وزارت فرهنگ باید بوسیلهٔ ادارهٔ کل آمار و ادارات فرهنگ شهرستانها وباز رسان سیار خودو بوسائل دیگر اطلاعات زیر را در بارهٔ هر یك از حوزه‌های مذکور درماده (۱) تحصیل ودر جداول مخصوص یادداشت نماید .

۱ ـ جمعیت هرحوزه باتفکیك مرکز شهرستان وقصبات ودهستانهای مربوط وهمچنین عدهٔ تقریبی کودکانی که‌درسنین تحصیلات ابتدائی میباشند .

۲ ـ عدهٔ دبستانهای لازم برای هر یك از حوزه ها با تفکیك شهرستان وقصبات و دهستانهاو همچنین عدهٔ مدیر و آموزگار و خدمتگزار هریك ازدبستانها .

تبصره ـ در صورتیکه دهستانی دارای عدهٔ کافی دانش آموز برای تشکیل یك دبستان نباشد برای چند دهستان مجاور یك دبستان

درنظر گرفته میشود ودرصورتی که دهستانهای مزبور بیکدیگر نزدیك نباشد ممکن است برای چند دهستان یك دبستان سیار در نظر گرفته شود وبرای نقاطیکه عدهٔ دانش آموزان دبستان کم میباشد ممکن است یك آموزگار عهده‌دار تدریس چند کلاس شود ویا علاوه برآموزگاری ادارهٔ امور دبستان نیز باو سپرده شود . مقررات راجع بدبستانهای سیار وطرزعمل آنها وهمچنین شرایط تعدد آموزگاران هر دبستان بارعایت تناسب عدهٔدانش آموزان برطبق آئین نامه‌ای خواهد بود که بتصویب شورای عالی فرهنگ رسیده باشد .

ماده۳- آموزگاران کشور باید عموماً فارغ التحصیل دانشسرای مقدماتی باشند ولی مادام که تهیه آموزگار فارغ‌التحصیل دانشسرای مقدماتی باندازهٔ کافی میسر نیست هریك ازحوزه‌های آموزش وپرورش اجباری باید بتربیت کمك آموزگار نیز بپردازند. اقداماتی که حوزه های مزبور خواهند کرد بدین قرار است :

۱ ـ در شهرستانهای درجه اول که دارای دانشسرای مقدماتی و دبیرستان کامل میباشد کلاسهای کمك آموزگاری بتناسب استعداد و احتیاج محل تأسیس میگردد و دانشسرای مقدماتی آن محل لا اقل یك ثلث بیشتر ازسابق درسال اول دانش آموز میپذیرد .

۲ـ درشهرستانهای درجه دوم که دارای دبستان شش کلاسهٔ کامل ودبیرستان سه ساله یاپنجساله میباشد کلاسهای کمك آموزگاری دائر میگردد و در صورتی که مقتضی باشد دانشسرای مقدماتی نیز تأسیس میشود باید او طلبان آموزگاری که دورهٔ سه ساله متوسطه را دیده ودارای استعداد کافی باشند مساعدت میشود تاخودرا بدانشسرای مقدماتی

شهرستانهای درجه اول برسانند.

۳ـ درشهرستانهای درجه سوم که دارای دبستان شش کلاسه میباشند فقط به تأسیس کلاسهای کمك آموزگاری مبادرت میشود.

تبصرهـ کسانیکه از کلاسهای کمك آموزگاری وازدانشسرای مقدماتی یك شهرستان فارغ التحصیل میشوند کمك آموزگاران و آموزگاران حوزهٔ آموزش وپرورش اجباری مربوط بآن شهرستان راتشکیل میدهند ولی این مانع نخواهد بود که درصورت احتیاج بعضی از آنها درشهرستانها وحوزه‌های دیگر باموراموزش فرهنگی گماشته شوند.

ماده۴ـ ازسال ۱۳۲۲ ببعد همه ساله وزارت فرهنگ پیش از تنظیم بودجهٔ کل کشور مخارج اجرای قانون تعلیمات اجباری را برای سال بعد بر آورد کرده مبلغ آنرابوزارت دارائی ابلاغ مینماید.

تبصرهـ اعتباراتی که برای اجرای این قانون درهرسال لازم است بایدطوری بر آوردشود که اولاساختمان دبستانهاوتأسیس کلاس‌های کمك آموزگاری و تأسیس یا توسعهٔ دانشسراها وغیره رابقسمی که در مدت معین رفع حاجت نمایند پیش بینی کند وثانیاً حفظ و نگاهداری و ادارهٔ تأسیسات سالهای پیش راتأمین نماید.

ماده۵ـ ازاقداماتیکه وزارت فرهنگ طبق مواد ۸ و ۹ قانون ودر حدود اعتبارات خود برای ساختمان دبستانها وتأسیس کلاسهای کمك آموزگاری وتأسیس یاتوسعه دانشسراهابعمل میآورد تمام شهرستانهای کشور بتناسب عادلانه بهره‌مند خواهند شد وحتی الامکان بجاهائی که فرهنگ عقب تراست باید توجه بیشتر مبذول گردد.

ماده۶ـ توسعهٔ دستگاه تربیت معلم باید بوجهی صورت گیرد

که درمدتیکه قانون مهلت داده است عدهٔ کافی کمك آموزگار و آموزگار برای تمام کشور تهیه گردد و همچنین تکمیل وتأسیس دبستانها در همهٔ حوزه ها در این مدت باید باندازهٔ باشد که در رأس ده سال بتوان تعلیمات رادر تمام نقاطی که هنوز اجباری بودن آن اعلام نگردیده است اعلام نمود .

ماده۷ ـ وزارت فرهنك پیش از اینکه اجباری بودن تعلیمات ابتدائی را درحوزه‌ای اعلام کند باید درآنجاعده کافی کمك آموزگار وآموزگار وساختمان مخصوص دبستان یاخانهٔ مناسب برای آموزشگاه تهیه نموده و ضمنا اهالی را بوسائل مقتضی ارشاد و تشویق و ترغیب کرده زمینه رابرای اجرای تعلیمات اجباری فراهم سازد .

ماده۸ – درهر حوزه‌ای که مقدمات اجباری شدن آموزش و پرورش فراهم گردیده است وزارت فرهنك موظف است در فروردین ماه مراتب راباطلاع اهالی آنحوزه برساند وآنها را راهنمائی کند باینکه دراول سال تحصیلی بعد اطفال خود را که دارای شش سال تمام هستند دردبستانها نام نویسی کنند .

درنقاطی که تهیه صورت کودکانی که باید بمدرسه بروند ممکن باشد وزارت فرهنك اسامی کودکان مشمول رادرجدولی درضمن آگهی منتشر مینماید و یك ماه پس از افتتاح مدارس کسانیرا که از ثبت نام اطفال خود کوتاهی کرده‌اند بوسیلهٔ ادارات شهربانی ویا قائم مقام آنها برای اعزام اطفال بدبستان تعقیب میکنند .

درنقاطیکه تهیه صورت کودکانی که باید بمدرسه بروند میسر نیست خاصه دردهستانها مدیر هردبستان موظف است که در فروردین

ماه هرسال دردهستانی که تعلیمات ابتدائی درآن اجباری گردیده با جلب مساعدت مالك ودهدار ومعتمدین محل صورت اسامی مشمولین تعلیمات ابتدائی راتهیه ودرهنگام ثبت اسامی آنها را تطبیق و تحت بازرسی قرار دهد مدیر دبستان و مالك دهستان و دهدار موظفند که اولیاء اطفال رادرراهنمائی واعزام فرزندان‌خودبدبستان تشویق نمایند.

نمایندگان‌فرهنگ‌هرمحل درسه‌ماهه‌اول‌هرسال تحصیلی اسامی متخلفین رابرای‌تعقیب نزددادستان مربوط میفرستند .

ماده ۹ـ ثبت اسامی کودکانیکه بایدبدبستان بروند درشهریور ماه هرسال بعمل میآید ودرحوزه‌هائی که اجباری بودن تعلیمات‌اعلام شده است اولیاء اطفال که درموقع مقرر برای ثبت اسامی فرزند خود بدبستان مراجعه ننمایند متخلف محسوب و مشمول ماده ششم قانون آموزش ابتدائی اجباری خواهند بود .

ماده ۱۰ـ مقصود ازعذرموجه مذکور درماده‌ششم قانون آموزش ابتدائی اجباری بیماری طفل یاولی منحصر بفرد اوست در نقاطی که وزارت فرهنگ پزشك مخصوص دارد گواهی بیماری بوسیلهٔ او و در نقاطیکه پزشك بهداری یاشهرداری وجود دارد بوسیلهٔ یکی ازآنها و درنقاطیکه پزشك رسمی نیست بوسیله‌یکی ازاطبای طرف اعتماد ودر نقاطیکه بهیچوجه پزشك نیست بوسیله گواهی شخصیکه طرف‌اعتماد فرهنگ محل باشدصورت میگیرد وهمچنین اگرطفلی یاولی منحصر بفرد طفلی در شهریور ماه در مسافرت باشد عذراو موجه محسوب می گردد.درهر صورت پس‌از رفع نقاهت ویاخاتمه مسافرت باید بثبت اسم طفل اقدام‌شود والا ولی طفل مشمول مقررات ماده‌ششم قانون آموزش

و پرورش اجباری میگردد .

ماده ۱۱ ـ وزارت فرهنك میتواند کسانی را که بمناسبت نقص خلقت و یا عدم استعداد کافی قادر بادامهٔ تحصیلات ابتدائی برطبق برنامه عمومی نیستند ازتحصیل معاف بدارد . این معافیت باذکرادله کافی و در صورت امکان باگواهی پزشك برحسب پیشنهاد نمایندهٔ فرهنك هر محل و تصویب وزارت فرهنگ خواهد بود .

تبصره ـ وزارت فرهنگ بایدبرای اطفالیکه نقص خلقت دارند و کودکانیکه هوش واستعدادشان کم است درآینده نزدیك آموزشگاه ـ های مخصوصی تهیه نموده آنهـا را طبق برنامه معینی تربیت کند و حرف و صنایع وامور کشاورزی را بآنها بیاموزد .

ماده ۱۲ ـ وزارت فرهنك تازمانیکه بقدر کافی دبستان دولتی تأسیس نکرده است بایدبوسائل مقتضی موجبات تشویق وتوسعهٔ دبستانهای ملی را فراهم کند و درصورت امکان برای تدریس دراین دبستانها کمك ـ آموزگار و آموزگار اعزام دارد .

درتقسیم اعانه میان این دبستانهاباید علاوه بررعایت حسن انتظام ونتیجهٔ رضایت بخش امتحانات نهائی آنها تعداد دانش آموزان مجانی هر دبستان نیز در نظر گرفته شود و بدبستانهـائیکه دانش آموزان بی بضاعت ومجانی آنها بیشتر است باید اعانه بیشتری داده شود .

چگونگی تقسیم اعانه ومقررات راجع بآن بارعایت جهات فوق برطبق آئین نامه‌ای خواهد بودکه به تصویب شورای عالی فرهنك برسد .

ماده ۱۳ ـ وزارت فرهنك باید درتهیه برنامه وکتابهای ابتدائی

نکات زیررا رعایت کنند :

الفـ غلبه جنبهٔ عملی تعلیمات برجنبه نظری آنها .

ب ـ مرغوبی طبع کتابها وتناسب مطالب آنها باروحیهٔ کودکان و بازندگی و محیط فکری آنان .

ج ـ پرورش اخلاقی وتقویت حس دیانتی کودکان برای اینکه دارای عادات و ملکات حمیده شوند .

در برنامه سالهای ۵ و ۶ باید توجه خاص نسبت بکشاورزی و آهنگری ونجاری و جزآن مبذول شود و کودکان باید علاوه بریاد گرفتن مقدمات این حرف و صنایع نسبت بآنهاذوق وعلاقه پیدا کنند و نسبت بشرافت کار خاصه کار یدی ایمان حاصل نمایند .

ماده ۱۴ـ برای رساندن کتاب مجانی بدانش آموزان بی بضاعت وهمچنین مساعدتهای دیگری که باید نسبت بآنان بشود اقدامات زیر بعمل میآید :

۱ ـ یك سوم از کتابهای ابتدائی که درهر سال بچاپ میرسد برای تقسیم بین دانش آموزان بی بضاعت اختصاص داده میشود که بوسیلهٔ رؤسای فرهنگ و مدیران دبستان‌ها مجاناً میان آنان تقسیم شود .

۲ ـ درمراکز هرشهرستان انجمن خیریه باشرکت نماینده فرهنگ و فرماندار و شهردار و بخشدار واشخاص خیرخواه تشکیل میشود وبه بوسائل مقتضی بتهیهٔ کتاب ونوشت افزار ولباس دانش آموزان بی بضاعت حوزهٔ آموزش و پرورش اجباری مربوط بآن شهرستان اقدام بعمل میآید .

تشکیل انجمنهای مزبور و سازمان و طرز عمل آنها به‌موجب آئین نامه‌ای خواهد بود که بتصویب شورای فرهنگ هر شهرستان رسیده باشد.

۳ ـ مالکین دهستان‌ها برای تأمین لباس ونوشت افزار و کتاب دانش آموزان بی بضاعت دبستان‌های مربوط بیکی ازدوطریق ذیل مساعدت خواهند نمود.

الف ـ همه‌ساله سهمی برای دانش آموزان بی بضاعت دهستان درنظر گرفته وآن‌را تحویل نمایندهٔ فرهنگ محل مینمایند تابرطبق مقرراتیکه ازطرف وزارت فرهنگ وضع میشود بمصرف مربوط‌برسد.

ب ـ مالکین خود مستقیماً لوازم تحصیلی ونوشت افزار و لباس تهیه‌نموده‌آنهارا برطبق صورتی بنمایندهٔفرهنگ‌محل برای‌توزیع‌مابین دانش آموزان بی بضاعت تحویل مینمایند.

درهرصورت نمایندگان فرهنگ موظفند همواره دفاتر منظمی ترتیب داده صورت اعانات‌را درآن وارد کرده و مصارف مربوط را نیز بطور وضوح درآن یادداشت کنند ونیزموظفند صورت‌اعانات ومصارف راهمه‌ساله برای اطلاع اعانه دهندگان منتشر سازند.

ماده ۱۵ ـ وزارت فرهنگ‌در ساختمان دبستان‌های دهات باید مراعات نماید که محل سکونت برای مدیر و آموزگاران هر دبستان تهیه‌شود بدیهی است وضع این‌ساختمان‌های فرعی‌باید بنحوی باشد که مزاحمتی برای دبستان فراهم نکنند.

ماده۱۶ ـ به‌هریك از کمك آموزگاران و دبیران که درخارج محل‌اقامت خود خدمت مینمایند درصورتیکه ازطرف‌دولت منزل داده

نشود کرایه خانه‌ایکه ازربع حقوق پایه یك آنان کمتر و ازنصف آن زیادتر نخواهد بود داده‌میشود تعیین مأخذ کرایه خانه بارعایت میزان کرایه خـانه و سهولت ویا صعوبت معیشت در نقـاط مختلف بموجب فهرستی میباشد که بتصویب هیئت وزیران خواهد رسید .

ماده۱۷ـ اساسنامه و برنامه کلاس‌های کمك آموزگاری پس از تصویب شورای عالی فرهنك بموقع اجـرا گذارده میشود . کمك آموزگاران نمیتوانند بغیراز چهار کلاس اول ابتـدائی در کلاسهای دیگر تدریس نمایندمگر اینکه باخذ گواهینامه دانشسرای مقدماتی یادیپلم کامل متوسطه نائل شوند .

ماده۱۸ـ وزارت جنـك میتواند بـا موافقت وزارت فـرهنك آموزگاران مشمول‌نظام وظیفه‌رادرصورتیکه بوجود آنان‌برای‌خدمت دردبستانهای دهات و قصبات نیازمندی باشد تاپنجسال موقتاًاز خدمت نظام وظیفه معاف نموده و بآنها برك آماده بخدمت بدهد .

آئین نامهٔ اجرای تبصره ۱و۲ ماده هشتم قانون آموزش و پرورش اجباری مجانی

مصوب کمیسیون فرهنگ مجلس شورای ملی

مورخ ۲٤ مرداد ۱۳۲۲

ماده ۱ـ همهٔ دبستانهای کشور باید بتدریج دارای‌ساختمانهای اختصاصی شوند که اصول صحی و فنی در آنها رعایت شده باشد. وزارت فرهنگ باید برنامهٔ ایجاد این ساختمانهارا بوجهی تنظیم کند که درعرض مدتی که برای اجرای قانون پیش‌بینی شده است بتواند حتیاجات خودرا ازاین حیث رفع نماید و درهرحال لازم است از اجاره خانه‌های نامناسب برای تأسیس دبستان حتی‌الامکان خود داری شود.

ماده ۲ـ ساختمان دبستان در شهرستانها باید با کمک مالی شهرداریهای مربوط و در دهستانها باکمک مالی مالکین بعمل آید بعلاوه وزارت فرهنگ باید باتشکیل انجمنها و جلب کمک اشخاص نیکوکار در هر محل اعاناتی جمع آوری کند و با اعتباری که همه ساله ضمن بودجه برای ساختمان پیش‌بینی میشودساختمان دبستانها را تامین نماید.

ماده۳ـ کمکهائی را که شهرداری هرمحل طبق ماده ۲ باید برای ساختمان دبستانهای محل بعمل آورد بقرار زیراست:

الف ـ واگذاری (بدون عوض) اراضی که دراختیارشهرداری است ووزارت فرهنگ آنهارا برای ساختمان دبستان مناسب میداند.

ب ـ اختصاص قسمتی از درآمد شهرداری برای ساختمان

دبستان های شهر و درصورت لزوم وضع عوارض مخصوص بنام ساختمان دبستان که پس از جمع آوری باختیار وزارت فرهنگ قرارداده شود.

ج- هر گونه مساعدت دیگر از حیث تهیهٔ مصالح و لوازم ساختمانی وغیره.

ماده ۴ - کمکهائی را که مالکین دهستانها درساختمان دبستان ها باید بعمل آورند بقرار زیراست :

الف - واگذاری (بدون عوض) زمین مناسبی برای ساختمان دبستان.

ب - در موقع برداشت محصول هرسال اختصاص مقداری از آن که بهایش درحساب مخصوص دربانک بنام ساختمان دبستان ودراختیار وزارت فرهنک گذاشته میشود. همینکه سرمایه فوق بنصف برآوردی که برای مخارج ساختمان دبستان آن محل کرده اند رسید وزارت فرهنک نسبت بساختمان دبستان اقدام خواهد کرد.

تبصره — در دهستانیکه دارای مالکین متعدد میباشد کمک مالی هر یک ازمالکین بتناسب سهم مالکانه ایشان خواهد بود.

ماده ۵ - وزارت فرهنك میتواند ازاراضی موقوفه وهمچنین از بناهای موقوفه مسلوب المنفعه برای ساختمان دبستان استفاده نماید و همچنین میتواند موقوفات مجهول المصرف ومتعذر المصرف رابساختمان دبستان اختصاص دهد ونیز میتواند موقوفات دیگری را که عمران و آبادی آنها خالی ازاشکال نبوده ودرآمد آنها غیر کافی است بنام تبدیل باحسن درمقابل خرید مصالح ساختمانی معاوضه نماید و اجاره بهای دبستانهائیرا که باین ترتیب ساخته میشود دربودجه خرد منظور نماید تابمصارفی که واقف تعیین نموده برسد.

ماده٦ - وزارت فرهنك برای تهیه نقشه‌های ساختمان دبستانها که باید باجمعیت و آب و هوا و موقعیت هرمحل تناسب داشته باشد دائره فنی تأسیس مینماید ساختمان همه دبستانها از روی نقشه هائی خواهد بود که‌ازطرف این دائره ترسیم میگردد .

کسانیکه بخواهند درمحلی بخرج خود دبستانی ساخته وبرای کمك باجرای قانون آموزش وپرورش اجباری بوزارت فرهنك اهدا نمایند میتوانند بادادن اطلاعات لازم راجع بموقعیت زمین نقشه‌ساختمان را ازوزارت فرهنگ دریافت دارند. وزارت‌فرهنك نسبت باین‌اشخاص همه‌گونه مساعدت مانند اعزام مهندس بمحل و تهیه نقشه ساختمان وجز آن خواهد کرد .

ماده۷ - وزارت فرهنك موظف است نام کسانی‌را که‌درساختمان نای‌دبستان کمك مؤثر نموده‌اند وهمچنین نام واقفینی‌را که‌ازتبدیل محل موقوفه آنها دبستان تهیه شده‌است درلوحهٔ ثبت و در دیوار بنای دبستان نصب کند ویا درصورتیکه تمام خرج ساختمان را داده‌باشند دبستان‌را بنام آنها موسوم نمایند .

ماده۸ - مخارج نگاهداری دبستانهای ساخته‌شده بعهده وزارت فرهنگ است و باید درحفظ استحکام آنها اهتمام بعمل آید وهمواره صورت آبرومند داشته باشد .

آئین نامهٔ شماره ۳

آئین نامه اجرای تبصره ۳ ماده دوازدهم قانون آموزش و پرورش اجباری مجانی

مصوب کمیسیون فرهنگ مجلس شورای ملی

مورخ ۲٤ مرداد ۱۳۲۲

ماده ۱ - هرگاه وزارت فرهنگ بخواهد از میان استادان و دانشیاران و یادبیران دانشگاه کسی را برای خدمات مندرج در تبصره ۲ ماده دوازدهم قانون انتخاب نماید مراتب را بوسیلهٔ رئیس دانشگاه باطلاع شورای دانشگاه میرساند و شورای دانشگاه پس از جلب نظر رئیس دانشکدهٔ مربوط و شخص ذی‌نفع نظر خودرا بوزارت فرهنگ اعلام میدارد .

ماده ۲ - خدمات استادان و دانشیاران که مشمول اضافه حقوق تبصره ۲ ماده ۱۲ میگردد عبارتست از ریاست آزمایشگاه و کارخانه و ریاست دانشسرا یا دبیرستان و بازرسی فنی و بازرسی داروئی و بیمارستان و ریاست ادارات فنی وزارت فرهنگ و دانشگاه و معاونت دانشکده .

ماده ۳ - خدماتی را که ممکن است بدارندگان پایه‌های دبیری و کسانی که دارای دانشنامه دبیری و رتبه اداری هستند ارجاع نمود بشرح زیر میباشد :

۱ - تدریس در دبیرستان ۲ - نظامت دبیرستان یا دانشسرا یا ریاست دبستان و یا کلاسهای کمک‌آموزگاری ۳ - ریاست ادارات فنی فرهنگ استانها و ریاست دوایر فنی وزارت فرهنگ ٤ - بازرسی فنی ۵ - ریاست دبیرستان یا دانشسرا ٦ - ریاست ادارات فنی وزارت فرهنگ و بازرسی فرهنگ شهرستانها و ریاست فرهنگ استانها . باستثنای مورد اول

(تدریس در دبیرستان) سایر موارد مشمول اضافه حقوق مندرجه در تبصره ۲ ماده ۱۲ میگردد وازتاریخ تصویب قانون آموزش وپرورش اجباری مجانی برای احراز هریك ازمقامات فوق لااقل دوسال خدمت درمقام مادون باابراز کمال لیاقت شرط حتمی خواهد بود .

تبصره - سال پنجم و دهم اشتغال بآموزگاری ودبیری هرچند بپایان نرسیده باشد سال کامل محسوب وآموزگار یادبیر مشغول ماده ۱۵ قانون خواهند شد .

ماده۴ - پرداخت اضافه حقوق مندرج درتبصره ۲ مادهدوازدهم قانون آموزش وپرورش اجباری در صورتی خواهد بود که استاد یا دانشیار و یادبیر تمام اوقات رسمی خود را صرف انجام خدمت مربوط نماید وبهیچوجه شغل موظف درادارات یا بنگاههای دیگر دولتی قبول ننماید - استادان ودانشیاران میتوانند باحفظ مقام استادی ودانشیاری ضمن انجام خدمت بتدریس خود نیز ادامه دهند .

وزارت فرهنگ

اساسنامه و برنامهٔ کلاسهای کمک آموزگاری

مصوب چهار صد و شصت و چهار ٥ین

جلسهٔ شورای عالی فرهنگ

مورخ ۱۱ مرداد ۱۳۲۲

چاپخانه شرکت تضامنی علمی

اساس‌نامه و برنامه کلاسهای آموزگاری

مصوب شورای عالی فرهنگ مورخ ۱۱ مرداد ۱۳۲۲

ماده ۱- نظر به بند (ج) مادهٔ نهم قانون تعلیمات اجباری بارعایت احتیاجات محلی و در زیر نظر ادارهٔ دانشسرا ها کلاسهای کمك آموزگاری دریکی از دانشسراها و یا دبیرستانها و یا دبستانهای مرکز و شهرستانها تأسیس خواهد شد .

ماده ۲- منظور ازتأسیس کلاسهای کمك آموزگاری تربیت معلم برای دانش‌آموزانی است که در چهار کلاس ابتدائی تحصیل مینمایند .

ماده ۳ــ دورهٔ تحصیلات کلاسهای کمك آموزگاری برای دارندگان گواهینامهٔ شش ساله ابتدائی دو سال و برای دارندگان گواهینامهٔ سه سالهٔ متوسطه یا بالاتر و همچنین برای کسانیکه تحصیلاتشان کمتر ازسه سال اول متوسطه بوده وازعهدهٔ امتحانات سال اول برآیند یکسال خواهد بود .

ماده ٤ــ تحصیلات در کلاس اول کمك آموزگاری منحصرا بمنظور تکمیل اطلاعات عمومی و در حدودی است که برای تعلیم در-دبستانهامورد حاجت میباشد و در کلاس دوم علوم تربیتی وروش تدریس کتابهای دبستانی تعلیم میگردد .

ماده ۵ــ هریك ازداوطلبان ورود بکلاسهای کمك آموزگاری علاوه بر شرایط مذکور در ماده ۳ باید دارای گواهینامه صحت مزاج

وعدم ابتلاء بامراض مسریه وتصدیق حسن اخلاق از آموزشگاهی که قبلا در آن تحصیل میکرده اند بوده و برای ورود بکلاس اول ۱۶ سال تمام وبرای ورود بکلاس دوم ۱۷ سال تمام داشته باشد.

ماده ٦ـ در کلاسهای کمك آموزگاری درهر سال دونوبت یکی دربهمن ودیگری درخردادماه امتحان بعمل خواهد آمد ونمرهٔسالیانهٔ هریك ازموادعبارتازمعدلدونمرهٔ امتحانی بهمن و خرداد خواهدبود کسانی در آخر سال قبول شده معرفی میشوند که معدل نمراتآنها دردو امتحان مذکور ازده کمتر نباشد.

تبصرهـ امتحانات نهائی سال دوم کلاسهای کمك آموز گاری مانندسایرامتحانات نهائی امتحانرسمیبوده وتحتنظر وزارتفرهنگ یاادارات فرهنگشهرستانها انجام خواهد گردید.

ماده ۷ـ تحصیل در کلاسهای کمك آموزگاری مجانی است و از داوطلبان بهیچعنوان وجهی مطالبه نخواهد شد.

ماده ۸ـ هریكازداوطلبان تحصیلدرکلاسهای کمك آموز گاری در موقع ورود باید بر طبق ماده ۱۰ قانون تعلیمات اجباری تعهد نامه بسپارد که پس ازفراغ ازتحصیل دوبرابر مدتتحصیلبخدمت کمك ـ آموزگاری مشغول شوند ودرغیر اینصورت باید سهبرابر کمك خرج دریافتی راردنماید.

تبصرهـ شرایط دریافت کمك خرج و میزان آن بر طبق آئین نامهای خواهدبود کهبتصویبشورایعالی فرهنگبرسد.